

De Gave
Sprong in het Duister

De BIES VAN EDE
Gave
Sprong in
het Duister

full moon

Voor Conny

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

© 2014 Bies van Ede en Moon, Amsterdam

Omslagbeeld © Shutterstock

Omslagontwerp b'IJ Barbara

Opmaak binnenwerk Perfect Service

ISBN 978 90 488 2175 4

ISBN 978 90 488 2176 1 (e-book)

NUR 283

www.uitgeverijmoon.nl

www.biesvanede.nl

Moon is een imprint van Dutch Media Books bv

Het was voorspeld en het gebeurde zoals het voorspeld was: de wereld dreigde te kantelen toen de Wolk van Weten verdween. De priesters lazen het in de kerkboeken, de magiërs in hun tovervuren, de astrologen in de sterren.

Alles wat de mensen wisten, was verzameld in de Wolk en toen die oploste, wist niemand meer hoe de wereld in elkaar zat. Het lange vergeten en de grote blindheid begonnen.

De laatste Grote Koning viel en zijn duizendjarige rijk ging met hem ten onder. Het werd oorlog. Geen gewone oorlog met gewone soldaten, geen glorieuze veldslagen. De oorlog kwam vermomd als ziekte, honger, verraad en verdriet. En er waren de dromen en visioenen. Vreselijk waren ze.

In de kerken, de kroegen en de woonhuizen probeerden mensen hun dromen te verklaren. De priesters vanaf hun kansel, kasteleins achter de toog, gezinnen aan de eettafel. Droomduiders waren veelgevraagd. Ze reisden rond door het land, of traden in dienst van de rijken.

Waren de dromen overblijfselen van de verdwenen Wolk?

Angst was nu de heerser, angst regeerde het land. En in die verwarde wereld die zou gaan kantelen, en zo een einde aan de mensheid ging maken zoals ooit draken en dinosauriërs waren verdwenen, dwaalde een jongen die aan alles een einde kon maken. Ten goede of ten kwade...

GIDEON

Ik stond aan zee en keek naar de branding. Grijszefafelige golven rolden over het strand, schuimvlokken vlogen op. Het was een slechte dag om een reis te beginnen. In de verte, waar de horizon moest zijn, hing een donkere rand stormwolken die binnen niet al te lange tijd boven land zou komen. De wind, die straf uit het westen woei, zou de regen koud maken, het soort regen waar geen mantel tegen bestand is.

Ik had een stok op het strand gevonden, waarschijnlijk een waar de vissers hun netten op spanden om ze te laten drogen. Omdat er toch geen vissers meer waren, besloot ik hem als staf te gebruiken. Ik leunde erop en keek naar het water. De vissers beweerden dat er niet langer alleen maar vis in zee zwom. Ze dachten dat ze onder het wateroppervlak wezens zagen die angstaanjagend waren, nog erger dan zeemeermannen of waterduivels. Wezens die zich door kieren van de droomwereld hadden geperst en die nu verwrongen en gemangeld door het water gingen, idioot grijnzend en happend naar alles wat in hun buurt kwam.

Eén boot was vorige maand niet meer teruggekomen

en een andere had vreemde beschadigingen aan zijn kiel, alsof reusachtige, scherpe tanden zich in het hout hadden geboord. Dat er stenen langs de kiel hadden kunnen schuren, of drijfhout, was de vissers niet aan het verstand te peuteren. Ze bleven aan land. Hun boten lagen veilig achter de eerste duinen, waar de zee en de wind ze niet konden schaden.

Ik keek om. De toren van de kloosterkerk stond donker afgetekend tegen de grijze lucht. In het klooster werden nu de vuren gestookt voor het middagmaal. Broeder Bonifatius zou kippen aan het spit rijgen, konijnen in de stoofpannen omdraaien en begieten met wijn, het pekelwater van het gezouten vlees weggooien. Er werd goed gegeten in het klooster: groenten, sauzen en voldoende wijn.

In mijn zijtas had ik stukken worst, gedroogd vlees en een paar rauwe penen. Zou ik teruggaan? Aankloppen en zeggen dat ik me vergist had en terug wilde komen? Dat ik wilde blijven om priester te worden?

Het was een aanlokkelijke gedachte, al wist ik dat het onmogelijk was. Binnen de muren van het klooster was je veilig voor de oorlog, veilig voor honger en misschien zelfs voor de dromen en visioenen. Sommige monniken beweerden tenminste dat ze nooit droomden en nooit vreemde, voorspellende beelden zagen. De andere monniken zwegen erover. Gebed hield de nachtmerries op een afstand, zeiden ze. Ze dachten zelfs dat ze de héle oorlog buiten de muren van het klooster konden houden door te bidden.

Ik wist beter, want hoe ik ook bad, de dromen kwamen elke nacht en ik had meer visioenen gehad dan er monniken in het klooster woonden. En veiligheid was er daar niet meer voor mij.

Een eenzame meeuw zeilde krijsend op een windvlaag. Ik begon te lopen. Mijn voeten maakten natte afdrukken in het harde zand.

De zwarte wolken kwamen snel dichterbij. Ze leken zich als een deken boven het land uit te spreiden.

Ik bleef staan en keek nog een keer verlangend naar het klooster, dat ik al niet meer zien kon. Toen begon ik te hollen. Met een beetje geluk vond ik een schuurtje voordat de bui losbarstte.

In een inham tussen twee duinen stond een bouwsel van wrakhout, slordig getimmerd, maar in de luwte van het oprijzende zand was het beschermd tegen de ergste wind.

Ik holde erheen, rukte de deur open en ging naar binnen. Het volgende moment werd de zon verduisterd en kwam een vlijmscherpe wind uit het niets opzetten, huilend en jammerend. Toen begon het te regenen. Het was een storm die we pas kenden sinds de oorlog begonnen was. Een verslindende, woedende storm als een vliegende draak. In de deuropening van het schuurtje bleef ik staan en keek ademloos naar het losgebarsten geweld.

Hoe kon de oorlog zelfs het weer beïnvloeden? De zee was inmiddels ook zwart, geen schuim meer te zien, het water leek zich neer te drukken, lag roerloos tegen het strand. Vroeger zou het geonweerd hebben, zouden blik-

semflitsen de spanning ontladen, maar sinds de oorlog was dat niet meer zo. Ik keek naar hoe het strand gegeseld werd en vroeg me af of het een storm zou zijn die de wereld uiteindelijk liet kantelen. Zó veel water dat op één kant van de aarde neerviel kon alles uit balans brengen.

Een zacht, hees gesnuif klonk achter me. Ik draaide me geschrokken om. Omdat het buiten zo donker was, hoefden mijn ogen niet meer binnen in de schuur te wennen.

Op een houten krat zat een man, een monnik. Hij moest me al die tijd gezien hebben en nu pas liet hij zijn aanwezigheid blijken.

‘Met de deur dicht is het hier minder koud, ondanks de kieren overal,’ zei de monnik. Hij had zijn armen om een rugzak geslagen alsof het een kind was dat hij wilde beschermen.

Hij was mager, meer botten dan vlees, met een lang smal hoofd en een vlassig baardje. Zijn leeftijd kon ik niet schatten. Oud was hij, heel oud. Te oud om gevaarlijk te zijn? Je kon het tegenwoordig niet meer met zekerheid zeggen.

Ik wilde de deur dichtdoen, maar de wind blies ertegen en het kostte me veel inspanning. Ergens boven me, hoog boven me, klonk een droge knal. Geen onweer maar het scheuren van wolken. Iets kwam met grote snelheid door de inktzwarte sluier heen.

Het eerste wat ik zag was een vlamvend paardenhoofd, daarna verschenen vurige hoeven en toen kwam een brandend paard in zijn geheel tevoorschijn. Vlak boven het spiegelgladde zeewater galoppeerde het beest voorbij.

De ruiter op zijn rug spoorde hem aan met een reusachtige, vlamrende zweep als een bliksemflits. Opgejaagd door de storm – of waren ze de storm zelf? – gingen ze voorbij.

Het was niet de eerste keer dat ik ruiters op de storm zag, maar nog nooit was er een zo gigantisch geweest als deze. Betekende dat iets? Was het een teken dat de oorlog een andere wending had genomen? Werde het erger?

De ruiter verdween als een rafelig licht in de verte. Met de krakende en piepende deur waar de wind omheen floot nog steeds in mijn hand, keek ik hem na.

‘Doe hem maar dicht,’ zei de monnik achter me. ‘We zouden hier nog weleens een hele tijd vast kunnen zitten. Het beetje zonnewarmte dat het hout vandaag heeft opgevangen kunnen we beter bewaren voor onszelf.’

Met een moeizame duw kreeg ik de deur dicht. Ik bleef met mijn rug tegen de deur staan, want was de monnik wel zoals hij zich voordeed? Er gingen verhalen over mensen die uiteindelijk niet menselijk waren, maar zich vermomden. Ik had ze nog niet ontmoet, maar dat kwam misschien omdat zulke wezens zich niet in een klooster waagden. Als de monnik er zo een was, eindigde mijn reis nog voor die echt begonnen was en zou ik daar niets aan kunnen doen. Ik was met hem in dit gammele hutje en moest me eraan overgeven.

‘Er ligt gedroogd zeewier in de andere hoek,’ zei de oude monnik. ‘Dat zit zachter en warmer dan de schelpenvloer die ze hier gemaakt hebben.’

Ik ging zitten in de verste hoek en we zwegen. Ik luis-

terde naar de storm. Waar de monnik naar luisterde, wist ik niet. Zijn ogen waren blijkbaar nog meer gewend aan het donker dan de mijne, want hij las iets op mijn gezicht.

‘Had je een visioen?’ vroeg hij. ‘Zag je iets terwijl je de deur dichtdeed?’

Ik knikte. ‘Een vurige ruiter,’ zei ik.

De monnik grinnikte terwijl hij knikte. ‘Dat is niets bijzonders. Draken, demonen, stormruiters, iedereen ziet ze in zijn dromen. Wat ze betekenen weet nog steeds niemand.’

Ik zweeg, want ik wist wel beter. Ik wist wat ze betekenden. Ik heb die Gave.

De ruiter was voorbij, verdwenen, achtervolgd door een lange eentonige kreet alsof waar hij kwam de wolken het uitschreeuwden van pijn. Het lawaai van de regendruppels werd oorverdovend.

Ik bekeek de monnik in de hoek. Aan zijn pij kon ik niet zien bij welk klooster hij hoorde. De stof was eerder kleurloos dan grijs, overal opgelapt en hier en daar zo dun dat je zijn lijf erdoorheen zag schemeren.

Hij moest mijn onderzoekende blik gezien hebben, want hij grinnikte en zei: ‘Misschien ben ik geen broeder. Een pij kun je overal laten maken. Of stelen...’ Zijn stem kwam nauwelijks boven de regen uit.

Ik knikte. Hij had gelijk. Ik moest me niet door het uiterlijk van mensen laten leiden, dat wist ik maar al te goed. In mijn reiskleren zag ik er niet uit als een monnik, terwijl ik mijn hele leven in een klooster had gewoond.

‘En bij welke orde hoor jij?’ vroeg de magere monnik.

Mijn mond zakte een beetje open. Het was alsof hij mijn gedachten gehoord had en nu liet zien dat ik het mis had.

De monnik lachte. 'Je haar, jongen! Je bent geknipt zoals alleen monniken en pages hun haar dragen. En een schildknaap ben je niet. Te weinig spieren.' Hij stak een lange, benige hand uit. 'Silas.'

Ik boog me naar hem toe en schudde de hand. Die voelde ruw aan. 'Ik heet Gideon.'

'Heet je Gideon of ben je het?'

Over die vraag moest ik nadenken. Blijkbaar wist Silas wat mijn naam betekende: machtige strijder. Was ik dat?

'Ik heet zo,' zei ik.

Hij glimlachte. 'Dat is een wijs antwoord voor een jongen van...'

'Twaalf.'

'Zo jong? En alleen op reis? Opdracht van je kloosterorde?'

Ik schudde mijn hoofd. 'Bij mij in het klooster reizen we niet.'

'Dan vallen er al een heleboel kloosterordes af. Maar je hebt me nog steeds niet verteld bij welke je hoort.'

'De minderbroeders,' zei ik.

Silas grijnsde een beetje misprijzend. 'De minderbroeders. De méerderbroeders, zul je bedoelen. Rijkere kloosters zijn er niet. Het is een wonder dat je niet tonnetje-rond bent.'

Hij had gelijk. Ik wist dat de mensen ons 'de meerderbroeders' noemden, omdat we meer hadden dan wie ook.

Meer eten, meer geld, meer van alles. En ik was mager, dat wist ik ook. In het klooster hadden ze weleens gezegd dat ik een zuiderling kon zijn met mijn donkere ogen, mijn zwarte haar en dan zo dun. Wie weet wás ik wel een zuiderling.

‘En u?’

‘Zwerforde der Oostenwind. Je mag “je” zeggen.’

Ik hield mijn adem even in. De broeders van de Zwerf-orde der Oostenwind hadden een slechte naam. Zij waren het die het nieuws brachten, meestal het slechte nieuws: het nieuws van de val van de koning, nieuws over de oorlog. Ze waren ook de eersten die voorspelden dat de wereld ging kantelen. Niemand ging graag om met de bringers van slecht nieuws.

Het geweld van de regen nam af. De storm was met de vurige ruiters meegereisd. Het zou nog een tijd duren voordat het een beetje warmer werd. Het leek tegenwoordig of zelfs de zon niet meer de oude was.

‘Het zijn vreemde tijden,’ zei Silas, ‘als zelfs monniken die niet van reizen houden en zich liever achter dikke muren volvreten en voldrinken, een jongen op pad sturen.’

‘Het was mijn eigen keuze,’ zei ik. ‘Ik ben stiekem gegaan.’

‘Gevlucht? Probeer je een straf te ontlopen?’

Ik schudde mijn hoofd. ‘Ik wil weten wie ik ben.’

Silas glimlachte weer. ‘Als het goed is, groei je in de loop der jaren naar je naam toe. Dan bèn je een machtige strijder. Dus je kunt net zo goed teruggaan naar de veilige muren van je klooster.’

Ik schudde mijn hoofd, want dat kon niet. Ik moest op pad en hopen dat ik een eind uit de buurt was voordat ze me achternakwamen. Waarom wist ik niet, maar ik vertrouwde Silas, al hadden de zwerfbroeders nog zo'n slechte naam. Anders had ik hem nooit zoveel verteld.

'Ik moet het beter zeggen: ik wil weten waar ik vandaan kom,' zei ik. 'En de mensen die me dat kunnen vertellen zijn ver weg.'

Er kwam licht binnen door de kieren in het hout. Ik liep naar de deur en deed hem open.

Het strand was wit, bezaaid met parels. Het had gehageld. Een paar jaar geleden kenden we in dit deel van het land hagel alleen uit verhalen.

Het zeewater had zijn normale kleur terug en de lucht was weer blauw, maar de hagelstenen leken nog niet te smelten.

'Een weesjongen dus?' zei Silas. 'Of ben je in het klooster achtergelaten?'

'Achtergelaten,' zei ik.

DE DROMEN

‘Ze hadden een slechter klooster voor je kunnen uitzoeken,’ zei Silas. ‘En één ding is nu al duidelijk: arm kunnen je ouders niet geweest zijn. De minderbroeders doen niets voor niets.’

Ik zweeg. Waarom zou ik hem wijzer maken dan nodig was of hem vertellen over alle vragen en twijfels die me gedwongen hadden op reis te gaan?

We zaten voor de hut bij het vuur dat we van sprokkelhout hadden gemaakt. De hagelstenen waren uiteindelijk toch gesmolten en in het zand weggezakt.

Silas had een vislijn in zee gegooid. Hij was schijnbaar niet bang iets aan de haak te slaan wat niet op aarde thuis hoorde. Tot nog toe had er niets gebeten.

Ik haalde een stuk vlees uit mijn tas en stak het hem toe. Hij schudde zijn hoofd. ‘Bewaar dat maar voor als je het echt nodig hebt.’ Hij keek naar de vislijn, die hij aan een brok basalt had vastgemaakt. ‘We hebben straks wel iets om boven het vuur te roosteren. Het meeste van wat er in de zee zwemt is te vertrouwen.’

‘Hebben de vissers gelijk?’ vroeg ik. Het antwoord op

die vraag kende ik al, maar ik wilde graag horen wat Silas te vertellen had.

‘Over wezens die niet in de zeeën thuishoren?’

‘Ja, de vissers die hun vangst naar ons klooster brachten, vertelden over beschadigingen aan hun schuiten. En over wat ze in de diepte zagen zwemmen.’

Silas knikte. ‘Dromen,’ zei hij. ‘Wie weet wat dromen zijn? En wie weet wat de dromen zijn die we dromen sinds de wereld dreigt te kantelen? Sommige mensen weten het verschil tussen hun dromen en de wakkere wereld niet meer. Vissers gaan met hun kiel langs een scherpe rots onder water en denken dat ze de klauwen van monsters in hun boot zien. Water vertekent. Wie weet wat hij ziet als hij in de diepte kijkt?’

Ik was verbaasd over het antwoord. Als de monniken van de Zwerforde der Oostenwind wisten dat de wereld dreigde te kantelen, waarom kon hij me dan niet uitleggen wat de vissers zagen in zee? Waarom deed hij de visioenen en dromen dan af als vergissingen en gezichtsbedrog?

Hij moest mijn verbazing hebben gezien. ‘Pas op dat je het verschil tussen droom en verzinsel niet uit het oog verliest. Er zijn zéker dromen die verborgen betekenis hebben, maar monsters in zee zijn verzinsels.’

‘En de ruiters die we net voorbij zagen gaan?’

‘Jij zag hem,’ zei hij. ‘Ik niet. Het was jouw visioen.’

Zo kwamen we niet verder.

‘Geloof jij niet in de dromen?’ vroeg ik.

Hij hield zijn handen boven de vlammen. ‘Hoe lang

staat de wereld al op kantelen? Hoe lang hebben de mensen al dromen en visioenen?’

Ik haalde mijn schouders op. ‘Zolang als ik weet. Ik weet niet beter.’

‘Hm... en toch weet je net als iedereen dat het niet goed is, dat het allemaal niet is zoals het hoort te zijn. Daarom denkt iedereen dat de wereld zal kantelen. Het vreemde is: de dromen en de visioenen zijn wel dreigend, maar ze dóén niets. Al jaren gebeurt er niets. Het blijft bij angst. Als je het mij vraagt, is dat de echte oorlog. Angst.’

Het blok basalt waar de vislijn aan vastgebonden was, verschoof. Er had iets in de haak gehapt. Silas sprong op en keek met een gezicht vol ongeloof naar het loodzware blok dat over het zand richting de zee schoof.

Hij opende zijn mond, maar zei niets. Wat was in vredesnaam zo sterk dat het een basaltblok kon verschuiven? Ik kon de vraag van zijn gezicht aflezen. De lijn stond strak als een violsnaar. Hij zou dadelijk breken, dat kon niet anders.

Silas holde langs de lijn naar de branding. Hij was niet bang, dat moest ik hem nageven. Een visser zou allang gevlucht zijn.

Ik bleef zitten. Ik had al mijn energie nodig om Silas dadelijk iets te laten zien. In mijn hoofd boetseerde ik het wezen dat in de haak had gehapt. De kaken van een mensenhaai, de tanden van een reuzenkrokodil en het uiterlijk van een... ik wist er zelf geen naam voor, maar in mijn fantasie zag ik het wezen haarscherp. De vislijn dreigde te knappen.

Ik wist dat ik dit niet mocht doen. Ik mocht mijn gave niet gebruiken om iemand een lesje te leren. Toch kon ik het niet laten. Als Silas met eigen ogen een zeemonster zag, zou hij me misschien meer vertellen over wat hij wist.

Dus liet ik de lijn knappen en liet ik het zeewezen uit de golven opspringen.

Het brak door het water heen met een grom die overging in een hoge gil.

Ik was even verbaasd als trots op mezelf toen ik het zag. Uit het water kwam een meterslang lijf dat op een paard leek, maar met de poten van een olifant. Achter de enorme kop zaten kieuwen zo groot als vleugels. De kop was van een haai met de tanden van een krokodil, zoals ik al had gedacht. Maar er zat ook iets menselijks in. De ogen waren die van een mens. Groot als schoteltjes en brandend van waanzinnige haat.

Het duurde niet langer dan een tel, toen plonsde het wezen terug in het water. Het dook lachend onder, lachend als een mens.

Ik liet de fantasie gaan. Het zeewater werd weer rustig. Silas stond verstijfd aan de rand van het strand. Het duurde een hele tijd voordat hij zich omdraaide. Zijn gezicht was bleek.

‘Heb je dat ook gezien?’ vroeg hij met trillende stem.

Ik knikte. Het bedenken van het monster had me moe gemaakt. Moe, omdat ik het niet had mogen doen. Ik was een stapje dichterbij het Duister gekomen. Maar het was voor het goede doel geweest.

De monniken in het minderbroederklooster hadden me nooit een antwoord gegeven op mijn vragen over mijn gave. Zelfs niet toen ik een engel uit hun dromen echt had gemaakt, de engel die een perkament met zeven zegels vasthield. Silas was een monnik. Na de schrik om het zeemonster zou hij me hopelijk meer vertellen en mijn vragen beantwoorden. Maar het was gevaarlijk. Ik wist niet hoe vaak ik zoiets als dit kon doen voordat ik in het Duister stond.

‘Zag jij het ook?’ Bevend over zijn hele lijf kwam hij naast me zitten.

Ik knikte, pakte mijn tas en haalde er eten uit. Dankbaar nam hij een stuk worst aan en begon te kauwen alsof hij er zijn zenuwen mee tot bedaren kon brengen.

‘Wat was dat daarnet?’ vroeg ik. ‘Droom, of verzinsel van vissers?’

Hij keek me met een ruk aan. Zijn ogen waren heel donkerbruin, zag ik nu, en er lag een borende blik in.

‘Jij lijkt helemaal niet van je stuk gebracht. Schrok je niet toen dat... dat droombeeld uit het water sprong?’

Ik voelde me betrappt. Nee, natuurlijk was ik niet geschrokken van mijn eigen donkere fantasie, en ik was vergeten dat ik toneel had moeten spelen en in elk geval geschrokken moest lijken.

‘Het ging zo snel,’ zei ik. ‘Het was weg voor ik het gezien had... of gehoord.’

‘Dat lachen hoorde jij dus ook.’

Ik knikte en bedacht dat het lachen mij ook verrast had. Die menselijke stem uit die monsterlijke kop had ik

niet verzonnen. Was het wel mijn eigen schepping die uit het water omhoog was gekomen?

‘Dat lachen,’ zei ik, ‘dat was bijna het engst van alles.’

Het leek of ik het juiste zei. De achterdocht verdween uit zijn ogen.

‘Ja. Het klonk menselijk. En als monsters menselijk worden...’

‘Worden mensen monsterlijk?’

Hij knikte.

‘Kan dat?’ vroeg ik. En ditmaal was het een oprechte vraag, ik wilde het werkelijk weten.

Silas keek naar de tas. Ik gaf hem nog een stuk worst en pakte voor mezelf een reep gedroogd vlees. Hij kauwde nog steeds woest.

‘Het begon met de eerste nieuwtjes over de val van de Grote Koning, nadat de Wolk van Weten verdwenen was. Toen kwamen ook de dromen en de visioenen. Eerst heel onschuldig. Mensen droomden raar. Kinderen kregen nachtmerries, kropen bij hun ouders in bed omdat ze bang waren. En het werd erger. Ouders en hun kinderen begonnen hetzelfde te dromen. Zo ontstonden de visioenen. Dat wil zeggen, we denken dat het zo gegaan is, want dat is verteld in de verhalen van lang geleden.’

Hij schudde vermoeid zijn hoofd.

‘Ik herinner me als de dag van gisteren dat we bij elkaar werden geroepen. Dat was al eeuwen niet meer gebeurd. Alle broeders der Oostenwind werden naar één plaats geroepen. Het duurde bijna vier jaar voordat iedereen het bericht had gekregen dat ze moesten komen.’